

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 43

25

OCTOMVRIE

1925

In acest număr: Omul de cauciuc: N. Iorga de Octavian Goga; Răsărit, poezie de D. Ciurezu; Internaționalistul român, naționalist chinez de Al. O. Teodoreanu; Matematica și „Dorul inimii” de Septimiu Popa; Organizarea proprietăților de Ion Iacob; Sărmanul Goldstein de V. Russu-Șirianu; Soarta tineretului ardelean de I. Bănățeanu; Ungaria dela Trianon după Szegfű Gyula; Săptămâna politică: Tribulațiile unui fost apostol de Ion Balint; Gazeta rimată: Pentru-contra de Nicu Gumilastic; Insemnări: După doi ani; Monumentul lui Eminescu; Dela Beiuș la Bazargic; O reîntoarcere; Pe urmele lui Caracudi; Medicul în dilemă; „Societatea de Măine”; etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 lei

Țara Noastră

Omul de cauciuc: N. Iorga

Mi-a căzut deunăzi în mâini o broșură care cuprindea un conspect bibliografic al cărților confecționate de dl N. Iorga.

Unul din prea pușinii elevi cari mai cred în cerneala magistrului a avut fericita idee să îndeplinească această muncă ingrată. Cei doi straniul pomelnic de titluri, grămada enormă de subiecte disperate atacate în goană de către nehotărâitul polihistor, aveam impresia penibilă a unui cinematograf în care a nebunit filmul și proiectează pe pânză lucruri fără legătură. Atâtea genuri literare lipsite de ori-ce înrudire erau puse la contribuție, încât din preocupările autorului nu puteai alege prin nici o sforțare firul conducător. Simpla însușire a operelor fixează în mod iremediabil calitatea ieftină a unei cerebralități, care rămâne o manifestare anahronică a culturii românești. Istoricul literar de mâine, având sarcina teribilă de-a ceti toată hârtia tipărită a gramofonului dela Văleni, îi va dovedi rostul de întârziat intelectual. Va arăta limpede, pe lângă ciudata interpretare a onestității de atelier, și nota primitivă care distinge diletantismul dlui Iorga. Bătrânul dramaturg e, în adevăr, cu cel puțin o jumătate de veac în regres față cu faza de evoluție actuală a civilizației la noi. Eclectismul istoric al d-sale ne duce înapoi pe vremea lui Caracalechi sau Gheorghe Asaki, când cărturarul improvizat scria și romane și manual de aritmetică și poezii cu Baba Dochia... Din această familie de spirite s'a rătăcit intempestiv în rândurile noastre sinistra vorbărie, din care forțeul critic numai cu mare greu va putea smulge pe ici pe colo un grăunte de adevăr și un dram de judecată. Bine a făcut părintele Meșu, că i-a etichetat toate volumele cu socoteală precisă ca într'un tratat de știință, înlesnind oare-cum operația pe seama nenorocitului martir al științei, care odată va trebui să sufle colbul de pe rafturile Academiei...

Văzând însă acest catalog, și trecând cu mintea la activitatea...

politică a ilustrului *boa-conscriptor*, m'a năvălit un gând satanic pe care trebuie să-l mărturisesc cetitorilor, dintr'o esplicabilă dorință de-a-mi ușura conștiința. Ce-ar fi oare, mi-am zis, dacă un alt elev și mai zelos s'ar găsi care să alcătuiască un uriaș catastif al subiectelor politice tratate vreme de treizeci de ani de ponderatul bărbat de stat? Imi închipui, că acest registru de contabilitate dublă ar avea o rubrică *pentru* și una *contra*, și că la cele două rubrici s'ar însemna atitudinile în materie ale acestui cap echilibrat. S'ar lua pe rând chestiunile fără număr asupra cărora a binevoit să se oprească în viteza vertiginoasă care l-a purtat, și s'ar însemna când, cum și unde s'a rostit *pentru*, când, cum și unde s'a pronunțat *contra* în aceeaș cauză. Fiecare din public ar putea contribui cu verificarea lui personală la înjgheburăa desgustătorului mozaic, din care ar prinde ființă portretul unui om. S'ar putea lua, dela problemele de căpetenie ale vieții publice până la diversele detalii neînsemnate, tot bagajul de contradicții al politicianului: de câte ori a fost *pentru* și *contra* lui Mihai Viteazul, *pentru* și *contra* regelui Carol, a votului universal, a Franței, a războiului, a liberalilor, a lui Take Ionescu, a partidului național, a evreilor, a băncii Marmorosch-Blank, a dlui Argetoyanu, și așa mai departe, încă zece mii de auto-desmințiri. Ar fi groaznic de mare catalogul, și ar trage greu ca un bolovan în aprecierea deaproapelui. Consultându-l, n'ar mai fi nevoie de nici un adjectiv, fiindcă lumea i-ar spune pe nume fără nicio bătaie de cap.

Numai atunci s'ar putea lumina cu-o lampă neîndurată și veridică în creerul lui Nicolae Iorga.

Atunci s'ar lămuri în văzul tuturor un caracter și un suflet. Atunci ar ieși la iveală în toată stărpiciunea ei linia abruptă a unei vieți de zig-zaguri permanente. Pe ruinele multor legende spulberate, ar birui realitatea. De-acum douăzeci de ani, de când a strigat în piața Teatrului agi-tând pe studenți, de când alături cu d. Cuză zicea „*taci moi!*” tuturor evreilor din țară, acest temperament de vivandieră a cântat cu toate curente... A fost apostol antisemit feroce și a evoluat până la ghișeu al băncii Blank, a fost propagatorul naționalismului mistic și s'a pomenit la braț cu Adolf Ștern! Cine nu l-a folosit din partidele politice, pentru cine nu și-a futurat barba în spasmi și 'n cutremur, de câteori i s'a gădălit ambiția sălbatică și i s'a aplicat un ușor co-rectiv al norocului?

L-a folosit d. I. Brătianu pe vremea neutralității, lăsându-l trei luni să facă pe intervenționist alături de N. Filipescu pentru a-l converti nu peste mult la cel mai degradant mutism. L-a folosit tot d-sa la împotriva conservatorilor, pentru-ca în curând se devie un argument în mâinile răposatului Take Ionescu. L-a folosit d. Argetoyanu, l-a folosit d. Maniu... Cine nu l-a folosit? Chiar și subsemnatul, în ușoare manevre de flanc, l-a mobilizat împotriva partidului național...

Unde-i catastiful, să le vedeți pe toate?

Lăsând în urmă un grozav morman de convingeri năpărlite, N. Iorga răsare ca o apariție tulburătoare pentru nivelul moral al luptelor

noastre politice. Niciodată n'au fost încă, în acest domeniu consacrat al transacțiunii, abdicări așa de vulgare, inconsecvențe așa de idioate și un mai frivol *principiis obsta*, ca la profesorul care trei decenii de-a rândul a dat tineretului lecții de pedagogie cetățenească. Te întrebi involuntar: din ce resorturi de simțire, din ce eclipse de inteligență și mai ales din ce impulsuri de rasă s'a plămădit acest om de cauciuc, lipsit de credință și de coloana vertebrală?

Cine face catalogul, cea mai crudă biografie care s'a lansat dela Pluta în încoace?

Să însemne registratorul și zâmbetul d-tale cel mai recent, domnule Stere, pe care omul de cauciuc te-a amenințat cu „*plutonul de execuție*” și cu „*stâlpul infamiei*”, unde ar fi fost gata să te „*împuște*”... Acum îl vezi debitând chioare palinodii, borbosind în barbă filosofia neputinței: „*a renunța, a abdica sunt gesturi pe care oricând ți-le poate impune un interes superior*”...

În curând îl vom surprinde pe histriion răpit de-o nouă volbură patetică, proslăvind destinele „*democrației*” și închinându-se până la pământ în fața celui ce'i fâgăduise glonțul.

Călcul se va transforma în apologetul victimei...

* * *

Ei bine, toate au un hotar, toate se isprăvesc odată! Omul de cauciuc o isprăvește și el...

Prin „*gestul*” cel mai proaspăt, se clasează definitiv. Își sacrifică ultima picătură din acea ploscă tricoloră cu care a crezut că îmbată două generații. Acum nu mai are nimic în ea. De pe-o falcă obosită s'a măcinat cel din urmă dinte, rămân de aci încolo numai gingiile moi și gelatinoase...

Încă unul care nu mai mușcă...

OCTAVIAN GOGA

RĂSĂRIT

*Am dat cu mâna crengile'ntr'o parte
Ca să privesc cum soarele răsare,
Cum crângul tot neliniștit tresare
Când dimineața apele-și împarte.*

*Când răsăritul sâmcelă și sue,
Gonind lumina'n fluturi spre izvoare,
Când paserile-așteaptă ca să sboare
Cu premenirea zărilor verzue.*

*Și cum cătam adâncul să-l cuprind
Ca'n ochii mei minunea să se'ntâmpie,
Mi-a năvălit un val de sânge'n tâmpie
Și mi-am simțit obrazii cum s'aprint.*

*Păream ieșit atuncea din pământ,
Frumos și svelt, puternic și curat,
De sănătatea firii 'nfiorat
Ca un arin ce tremură de vânt.*

*Cădea lumina caldă'n picuri gri
Și'mi înflorea pe umeri și pe mâni,
Simțeam sub tălpi izvoare de fântâni,
Cum se trudesc să iese'n calea ei.*

*Din cuiburi pui se'ntindeau golași
Cîricurile cîntezii s'audă,
Cînd zorile pe aripa lor crudă
Râdeau, ca pe-un mînunchi de condurași.*

*O căprioară'n margini de tușiș
Lingea pe ochi un pui lipit de ea,
Și urzitori pe vîrfuri de smicea
Din raze noi urzeau păienjeniș.*

*Pe gura unei flori deschise-atunci
S'au năpustit un flutur și-o albină,
Iar de pe culmi nămeții de lumină
Iși spulberau zăpada peste lunci.*

*Și eu, tăcut, am mers prin iarba udă,
Pe fruntea mea cu urme roși de dungi,
Am ascultat spre „Lacurile lungi“
Cum vițele trec, ciurdă după ciurdă.*

*M'am abătut din cale să vorbesc
C'un om venit în liniște să are,
M'am închinat și eu, ca el, spre soare,
Simțind că'n nemurirea lui, trăesc.*

D. CIUREZU

Internaționalistul român, naționalist chinez

Alăturarea acestor două calificative în titlul de mai sus va părea cetitorului superficial de gazete cel puțin absurdă și cel mult umoristică. Nu e nici una, nici alta. Titlul acesta se înscrie dela sine, rezumând o realitate cât se poate de (dacă se poate spune) reală.

BCU Cluj / Central*University Library Cluj

La Filadelfia, la București sau la Nişinovgorod, ca rol social, internaționalistul militant e același. Obiect derizoriu al unui destin mehenghi, el nu cunoaște bine nicio limbă. Cu toate acestea, el nu se slujește nici de *esperanto*, nici de *volapück*. Sub pseudonimele cele mai neaoșe, îl găsești când poet maghiar, când gazetar otoman, când de-amândouă, român. Nu ne interesează decât ca atare și ca atare va să-l definim, arătându-l cetitorului, gol și păros, așa cum s'a scoborât din nuci, invadând redacțiile, buimăcind conștiințele, umplându-și buzunarele. El face parte integrantă din fauna menajeriei balcanice. Refractor învățului și dezaxat de evoluția firească a speciei, s'a năpustit în civilizații la care n'a contribuit cu nimic, cu o inconștientă sglobie, ca o cotarță turbată într'un joc de popici. Sprijinit temeinic pe adajul solid:

„*Les sots, depuis Adam, sont en majorité*”

el a comandat hârtie, cerneală și mașini, scoțând imprimătele cum scoate papagalul biletele de plăcintă de pe caterincă. Caterincă a mers strună două decenii pe spinarea aceleia ce ne-am deprins a-i zice opinia noastră publică. S'a hodorogit fără acordare posibilă.

S'o examinăm puțin.

Cu toate că ne ocupăm de animale*) vom evita fabula. Vom

*) Redactorul spiritual din presa vizată îmi va putea obiecta (cu drept cuvânt) că o caterincă nu-i animal. Îi mulțumesc.

spune lucrurilor pe nume. Deci, anumita presă va fi anumita presă și redactorii ei dușmanii țării.

* * *

În loc de cetitorul superficial de gazete, ar fi fost mai propriu să scriem: cetitorul nătâng (sau găgăuț). El ne îngreuează sarcina de salubritate și profilaxie. El e vinovatul. El e contribuabilul *sine qua non*. El e acela care trimite la Geneva pe Calman Blumenfeld și la Varșova pe Nedelea, să ne reprezinte țara. În creerul anemic al acestui incorigibil gură-cască, anumita presă este ceea ce vrea să pară: cea mai înaltă expresie a occidentalismului pe malurile Dâmboviței și ale Bahluiului. Înjudecata lui de oaie, javra care-o redactează ar fi să fie un heruvim candid, planând în regiunile celor mai pure aspirații ale umanității suferinde, de-asupra mizeriilor meschine ale vieții noastre de toate zilele, de-asupra inumanelor frontiere și sângeroaselor oștiri, de-asupra catedralei tenebroase și a justiției oarbe, de-asupra școalei privilegiatilor, de-asupra ambițiilor burgheze, de-asupra inegalităților de tot felul, sus, sus de tot. Foaia de hârtie pe care scrie el *Mărzescu* în loc de *Mărzescu* și *bânci* în loc de *bânci*, ar fi un fulg din aripa celestului plutitor în azur, aducând un pic de aer proaspăt într-o atmosferă pestilențială.

Dar *cetitorii noștri* ne-au dovedit că cunosc îngerășul așa cum e. Nenumăratele mărturii de simpatie și de încurajare ce ne sosesc de pretutindeni ne consolează de multe mizerii (recunoaștem) suferite pe urma luptei acerbe pe care am început-o. Pe ele ne bizuim când primim ca certă darea peste cap a presei negustorești și în conștiința celui alt: a găgăuțului. Cu ajutorul lor vom ține găgăuțul de picioare cu capul în jos, pentru că după salutara congestie cerebrală să-i putem introduce cu de-asiia adevărul că gheața e rece iar anumita presă o rușine și o primejdie națională. Lui trebuie să-i amintim mereu că inima de zahăr a gazetarului din Sărindar se înmoaie după tipic. Când de ex. Max Goldstein e băgat după cum se cuvine la ocnă, internaționalistul român cere amnistie și plânge compătîmind pe cel greșit. Dar când tribunalul condamnă numai la câteva luni închisoare pe cei câțiva studenți cari au spart câteva geamuri, el pune titlu: „*Nu mai e justiție în România*” și scrie măgării, găsind că „*prea le-a dat puțin*”.

Pentru mințile agere, evident, felul acesta de-a apăra e foarte nostim. El ne amintește o întâmplare plină de haz.

O viitoare „stea” a baroului ieșan, băeat frumos dar puțin pelitic, fusese numit avocat din oficiu la curtea cu juri.

Sufla acuzatului, un băetan de vre-o 16 ani, era foarte grea: își omorâse părinții, un frate și-o soră. Pledoaria a fost succintă, dar tot atât de convingătoare ca și acele internaționalisto-umanitare ale anumitei prese. Iată-o întocmai cum a fost rostită:

„Onorată curte și domnilor jurați:

— Acest sărman băiat a omorât pe tat'-so.

- Ei, sâ? *)
- Și-a omorât mama.
- Ei, sâ?
- Și-omorât sora.
- Ei, sâ?
- A omorât pe frate-so.
- Ei, sâ?

Având în vedere că-i minor și *orfan*, vă rog să binevoiți a da un verdict de achitare“!

* * *

Dar, să revenim la maimuțoi noștri.

Știm cu toții, că în foile lor imunde toate mișcările cu caracter național, oriunde s'ar produce, găsesc o hotărâtă, totală și imediată dezaprobare. Mussolini a fost pe rând un tiran abject și un tenor; fascismul o crimă în contra umanității și o operetă; alegerea lui Hindenburg o aberație; noi toți aceștia dela *Țara Noastră* niște huligani ignari și directorul nostru un trădător de neam, etc. etc.

* * *

Iată însă că manoperele de dezagregare sovietice, paralizate de protestarea unanimă a popoarelor europene, își mută planul de operație în Asia. China devine teatrul turburărilor știute. Și am văzut atunci internaționalistul român exultând satanic pe trei coloane, că (în fine!) *conștiința națională chineză se trezește* (chiar așa).

Asta înseamnă pur și simplu, că simpatizantul cu anarhia și crima în stil mare îți spune domniei-tale, cetitor fidel: *ești un dobitoc*. Ca să-și poată permite această distracție matinală sau vesperală e absolut necesar ca domnia-ta să-l ajuți zilnic cu doi lei. Ceeace și faci.

Prin domnia-ta deci, presa românească se află în mâinile maimuțoiului internaționalist. (Are patru. Eu le văd). Gândește-te, totuși, cât mai serios și cât mai din timp, că *tot prin domnia-ta* i-am putea răspunde într'o bună zi printr'un singur picior (n'avem decât două).

AL. O. TEODOREANU

*) Cetește dacă vrei: „ei, și“? Dar eu cred că-i mai bine așa.

Matematica și „Dorul inimii“

— Amintiri din copilărie —

De câte-ori trec pe lângă vitrina librăriei din colțul pieței mă opresc și mă uit cu duioșie la „Dorul inimii“. E o cărțuție cu treizeci și două de pagini și costă zece lei. În vitrină e așezată tocmai lângă o carte de matematică.

Din când în când, vre'un băiat ori vr'o fetiță de școală intră în librărie și o cumpără. Atunci îmi vine s'o cumpăr și eu. Dar nu îndrăsnesc. Mă tem să nu-mi pierd iluziile după citirea ei. Ca toți oamenii de vârsta mea, știți, sunt și eu cam nemulțumit cu moravurile zilelor de azi. N'aș vrea să ajung la convingerea, că și „Dorul inimii“ s'a demoralizat.

M'am întrebat de multe ori cum se face, de micilor cumpărători nu le vine în minte să spună librarului că e prea scumpă cărțuția? Răspunsul mi l'a dat un prieten. Îmi zicea:

— Matematica își are rolul ei în toate „afacerile“ acestei vieți. Numai în marea „afacere“ a „dorului inimii“ nu are niciun amestec, cu toate-că librarul le-a pus lângă olaltă...

Trebuie să mărturisesc că avea dreptate. Odată și odată „Dorul inimii“ avea șezăzeci și patru de pagini, un format ceva mai mare, și costa numai zece bani. Eu l-am cumpărat la aceeași librărie. L-am citit, l-am recitat, uitându-mă în ochii Mărioarei, o fetiță de doisprezece ani, care locuia la aceiaș gazdă cu mine și cu alți doi băieți de școală. Ea era cea mai mare dintre noi.

Seara, când ne așezam la masă ca să ne învățăm lecțiile, eu aveam dulcea fericire să stau tocmai în fața ei. Câte-odată noi băieții nu ne purtam bine, ori ne sufiam nasul prea cu sgomot. Atunci ea se ridica repede și ne făcea parte de câte un drăgălaș bobârnac.

Înainte de culcare îi recitam toți, pe rând, lecția. Cel care nu și-o știa mai căpăta un bobârnac, de culcare. Eu, de multe-ori, făceam greșeli cu voia, numai ca să simt drăgălașele ei degete pe nasul meu. De-atunci s'a sălășluit în pieptul meu invidia. Închîpuiți-vă, îmi învidiam nasul...

Venea apoi noaptea, cu gândurile și cu visurile ei. În vis mă vedeam mare, mare, și tot mare o vedeam și pe ea. Uneori un popă bătrân ne puneă cununile pe cap... Cât sunt de dulci visurile, chiar și în vremea copilăriei! Sunt mai dulci ca gândurile. Când mă treziam dimineața trebuia doar să mă gândesc că ea e cu doi ani mai mare decât mine...

— De ce nu se poate opri cursul anilor? mă întrebam atunci.

— Aș! îmi ziceam înfâșșit, fetele dela o vreme nu mai cresc iar băieții cresc înainte! O s'o ajung o s'o întrec chiar, și... Vedeți, dar, cât de ușor rezolvă „Dorul inimii“ problemele matematice...

Mă sculam, îmi repetam odată lecțiile de matematică, și plecam la școală. Mărioara avea buna calitate de-a nu se interesa și de lecțiile noastre din matematică, o calitate pentru care o adorau și ceilalți doi băieți.

Cauza acestei adorabile nepăsări față de nesuferitele științe exacte am aflat-o abia la sfârșitul anului școlar.

În vecinătatea noastră locuia o profesoară a școlii de fete, care mă trimitea câte-odată la prăvălie, ori cu vreo scrisoare la altă profesoară. Mă duceam foarte bucuros, era doar dirigenta de clasă a „dorului inimii“ mele. Într-o seară de lunie m'a trimis cu o scrisoare tocmai la profesoara de matematică.

Când să ies pe poartă întâlnii pe Mărioara.

— Unde te duci, Nicule? — îmi zise, așa, ca la întâmplare.

I-am arătat scrisoarea. Ea o privi cu ochi scânteietori, apoi își puse amândouă mâinile pe umerii mei.

— Nicule, s'aduci răspunsul la mine, să-l văd și eu... Îți dau bomboane...

Profesoara de matematică desfăcu plicul și scrise niște numere pe scrisoarea dirigentei de clasă. Erau notele la matematici ale elevilor. O așeză apoi în alt plic, o lipi și mi-o dete, fără s'o mai adreseze.

Eu m'am întors ca gândul, Mărioara văzu că nu e nici-o adresă pe plic. Un zâmbet triumfător se ivi pe dragălașele ei buze.

— Nicule, îmi zise privindu-mă cu ochi rugători, împrumută-mi un ban...

Un singur ban aveam pe sufletul meu și i-l'am dat, cum să nu i-l dau?

— Du-te repede, îmi zise apoi, și cumpără-mi un plic...

M'am dus repede, cum a z'is ea. Când m'am întors cu plicul am găsit-o plângând și smulgându-și părul.

— Mi-a dat patru! Inchipuie-ți, Nicule, mi-a dat patru! Și eu mi-am știut totdeauna lecția! Uff, uff, uff!

— Nu se poate, strigai eu, mânios. Și aruncaii o privire către scrisoare. Dar s'a cam putut... Lângă dragălașul ei nume era scris, într'adevăr, un foarte urât... patru.

M'apucaii acum s'o mângăiu.

— Eu de câte-ori am căpătat patru la matematică, și... nu s'a prăpădit lumea!

— Dar eu mă prăpădesc, îmi răspunse mânioasă, cu glas răstit: Mă duc să-i spun să-mi schimbe nota... Trebuie să mi-o schimbe... Eu m-am știut lecția întotdeauna...

Am purtat cu ea o adevărată luptă, până s'o conving, că dacă s'ar duce... m'ar înfunda și pe mine în necaz. Am așezat scrisoarea în plicul nou și am dus-o la destinație.

În noaptea aceea am adormit târziu, târziu. Îmi strângeam pumnii sub plapomă și oftam:

— Profesoară blestemată! Lasă că o să cresc eu mare, și atunci...

Banul împrumutat pentru plic nu mi-l'a mai înapoiat nici odată, — ca o dovadă nouă despre antagonismul dintre matematică și „Dorul inimii“.

* * *

Mărioara nu s'a prăpădit. Dacă eu aș fi un matematician mai bun decât ea, v'aș spune de câte ori am văzut-o deatunci. Când am întâlnit-o deunăzi, îmi veni să-i cer banul de odinioară. Ar fi avut de unde să mi-l dea. Bărbatul ei, — ce ironie a sorții! — e un foarte bun matematician, și lucrează cu foarte multe cifre. Dar nu i-l'am mai cerut, ci i-am reamintit istoria aceasta. Ea a ascultat-o râzând din tot sufletul.

Am întrebat-o apoi: câți copii are?

După câteva clipe de gândire mi-a răspuns:

— Opt, — ba șapte — ba opt...

— Ah! i-am zis acum, întinzându-i mâna și râzând și eu din tot sufletul. Să știi că nu te-ai schimbat. Ești și acum aceeași vestită matematiciană!...

SEPTIMIU POPA

Organizarea proprietăților

— Sistemele de evidență a pământului —

Este un interes general al fiecărui stat, ca pământul țării, așa cum este el repartizat între cultivatorii lui, să fie fixat în registre de evidență potrivite, care să constituie o dovadă exactă asupra pământului, asupra proprietarului și asupra tuturor drepturilor și tuturor obligamentelor care privesc pe de o parte pământul, iar pe de altă parte pe proprietar. Un bun sistem de evidență are o înrăurire binefăcătoare asupra progresului economic al țării; el reprezintă pivotul siguranței și stabilității proprietăților, — ba face chiar parte integrantă din ele. În sfârșit, este busola unei distribuiri normale a creditului agricol.

Doctrina agrară susține, iar realitatea consfințește ca bun și potrivit acel sistem de evidență, care arată o oglindă clară a pământului și a tuturor drepturilor legate de el. Trebuie să se învedereze clar: întinderea, ramurile de cultură a pământului, situația lui geografică pe teren, persoana proprietarului cu toate drepturile și restricțiunile în raport cu pământul ce-l deține, într'un cuvânt toate drepturile care sunt în atingere cu pământul.

Doctrina agrară lămurește și unele principii caracteristice, pe care trebuie să le stăpânească un bun și potrivit sistem de evidență a pământului. Aceste principii sunt următoarele:

1. *Veracitatea.* — Nota adevărului rămâne caracteristica cea mai esențială a unui bun sistem de evidență a pământului. Tot ce este în realitate trebuie să fie și în registre. Tot ce este în registre trebuie să fie existent și în realitate. Numai asemenea registre pot constitui o dovadă exactă asupra pământului, asupra proprietarului și asupra drepturilor care privesc pământul și pe stăpânul lui.

Astfel de registre vor avea darul să garanteze siguranța și stabilitatea proprietăților, creditului și al dreptului în general.

2. *Publicitatea.* — Registrele prin care se face evidența pământului trebuie să fie acte publice, pe care se le poată vedea ori cine are vre-un interes de lămurit. Această caracteristică are în viața economică o importanță covârșitoare, căci pe această cale de obicei se ușurează tranzacțiunile economice. Fiecare parte e în măsură de-a vedea clar, cu ajutorul lor, situația materială a indivizilor cu cari stă în legătură comercială. Așa se verifică balanța bunei credințe, atât de necesară în raporturile dela creditor la debitor.

3. *Legalitatea.* — Registrele de evidență a pământului trebuie să fie alcătuite și administrate de organele statului, având controlul eficace al statului. Tot ce se înscrie în aceste registre trebuie să servească drept bază legală. Tot ce se face și tot ce se înregistrează trebuie să fie în nota legilor și a ordonanțelor în vigoare; — nimic ilegal. Astfel sistemul de evidență ajunge să fie un depozitar al dreptului și să reoglindească caracterul legalității. Toți cei cari, în baza datelor înscrise în registre, vor întreprinde anumite operațiuni asupra pământului trebuie să fie la adăpostul unei siguranțe absolute cu privire la exactitatea acestor date.

4. *Specialitatea.* — Registrele de evidență trebuie să fie alcătuite și administrate cu priceperea specialistului. Tot ce se înscrie și se notează în aceste registre trebuie să fie clar, precis și lămurit. Nimic de prisos, însă tot ce este esențial. Din registre să se poată citi limpede realitatea. Administrarea registrelor trebuie să se facă prin organe anume pregătite spre acest scop. Desăvârșirea profesională a celor chemați să facă administrarea lor va perfecționa întreg sistemul de evidență.

5. *Prioritatea.* — Registrele trebuie să garanteze drepturile în ordinea cronologică, așa cum ele au fost reclamate de părți.

„Prior tempora, potior iure“. Inscrierile și schimbările în registrele de evidență se vor face în ordinea cronologică a reclamărilor. Nu se poate admite nici un privilegiu, altfel întreg sistemul de evidență ar pierde deodată și nota dezinteresării și încrederea publicului.

Acestea sunt principiile caracteristice, pe care doctrina agrară le preconizează ca fiind esențiale la un sistem bun de evidență a pământului. De fapt, aceste principii se pot observa într'o anumită măsură la cele două sisteme de evidență, care sunt azi aclimatizate în deosebitele țări ale Europei. Anume, la sistemul francez și la sistemul german.

Sistemul francez, propriu zis nici nu este un sistem de evidență a pământului, ci mai mult o evidență a dosarelor din arhiva tribunalelor, cu referințe asupra pământului. El cunoaște numai două registre principale; unul în care se înregistrează schimbările de pământ ivite în cursul timpului, altul în care se înscriu împrumuturile ipotecare. Dosarele care se referă la cazurile de înregistrare sunt evidențiate și în arhiva tribunalului respectiv. Atâta tot. Sistemul registrelor care să evidențeze întreg pământul unei țări, așa cum este el împărțit între cultivatorii lui, acesta nu se cunoaște. Deci, așa nu se poate face dovada exactă a pământului, a proprietarului, a drepturilor, ci în cazul cel mai bun se va putea da lămuriri asupra contractului prin care s'a trecut o anumită bucată de pământ din mâinile unuia în ale altuia; adică se va putea asigura dela un caz la altul transacțiunile rudimentare de ipotecă.

Calitățile caracteristice, consacrate de doctrina agrară pentru un bun sistem de evidență, abia vor putea fi observate la sistemul francez. Acesta nici nu poate fi considerat ca un sistem potrivit de evidență a pământului, și încetul cu încetul toate țările au început să-l înlocuiască cu sistemul german, așa zis al „Cărților funduare“.

ION IACOB

Sărmanul Goldstein!

Max Goldstein, atentatorul dela Senat, acel sinistru exemplar printre ucigașii cinici, „cetățeanul“ care rânjea cu satisfacție în fața schijelor de bombă (proprie invenție) ce purtau bucăți de carne din trupul fostului ministru Greceanu, al episcopului Radu, și încă din câteva trupuri brave și românești, Goldstein, „propagandistul“ unei doctrine isterice prin crimă odioasă, a murit în închisoarea dela Dof-tana în urma unei greve a foamei, pe care o adoptase în ultima vreme ca mijloc de revendicări față de autoritățile penitenciarului.

Creștinește, ne plecăm fără a crânci în fața comandamentelor sfinte, și zicem, de se mai poate: „Dumnezeu să-l ierte!“

Cu aceasta, pentru noi, oribila poveste a individului Max Goldstein ar fi sfârșită. Respingătoarea imagine a ucigașului n'ar mai avea nimic a face cu nobila durere a doliului național pe care îl evoacă.

Dar există un al doilea Goldstein, pe care binecunoscutele organe „democratice“ încearcă să-l fabrice din indecente mucuri de idei, din accente de fariseism impertinent, și vor cu tot dinadinsul să-l lipească asemeni unui „abțibilder“ umanitar, sub forma unei caricaturi de martir, pe fruntea indulgentă a opiniei noastre publice. Pentru acest Goldstein, unele corecturi sunt necesare.

— „Sărmanul Goldstein! Biet mielușel blând, căzut sub cuțitul casapului care e justiția socială! Bietul Goldstein!“! Iată peteticul *leit-motiv*, care răsună pe bemolii claviaturii noastre democratice.

Grauerii și honigmanii, certați pe alte chestiuni mai secundare, se alătură într'o duloasă armonie când e vorba să exprime această revoltă națională.

Goldstein a fost asasinat!

Măsuri drastice se impun pentru ca victima să fie răsbunată! Cum, după ce eroul Goldstein a suportat timp de patruzeci de zile (ca și Christos Mântuitorul) „greva foamei“, domnii dela penitenciar n'au știut să-l trezească din agonie? Ticăloșie! Să se tragă la răspundere schingiuitorii „martirului“! Legea să fie respectată!

Acestea sunt imperii ale, pe care le înscriu cu litere de foc coloanele presei umanitare. Este unul și același accent tragic și vi-

brant, din faguri până 'n grauri.

Sunt o sumă de manifestații însemnate în viața românismului, dela Crișuri până la Nistru, pentru care liniile agitate ale paginației din Sărindar nu găsesc loc; dar pentru a boci la capul lui Max Goldstein, care a sfârticat câteva vieți scumpe acestui românism, al e altă chestie! După un ordin scurt, rotativele pornesc să intoneze marșul funebru de gală.

Sărmane Goldstein!

Ce faptă, așa de nepotrivită ai săvârșit tu, împrôșcând în numele unei sfinte idei cu sânge și creier românesc pereții Senatului?

Căutați butonul celui din urmă circuit care vă mai leagă de *decentță*, domnilor democrați integrali, și nu mai vorbiți de „provocări“.

E mai bine.

Renunțați la ultima fabricație: „Goldstein-martir“! Plângeți mai în surdină la căpătâiul lui Max, căci s'ar putea să vă ia cineva repede și să vă întrebe scurt: dar pe doamna Greceanu cine o întreabă câte nopți îngrozitoare i-au ars ochii în lacrimi și nesomn? și câte clipe bune mai pot avea frații episcopului Radu, de atunci și până vor închide ochii sub acoperământul cinstitei lor familii românești? Dar nu, aceștia nu vor năpădi în eleganta dvoastră redacție „înebuniți de durere“ (ca familia ilustrului atentator).

Și apoi, aci e vorba doar de un oarecare Greceanu și de un biet preot Radu, pe când dincolo, dè, e Max Goldstein: șampion al democrației!

V. RUSSU-ȘIRIANU

Soarta tineretului ardelean

— Fragmente dintr'un memoriu —

În calitatea noastră de fideli comentatori ai vieții publice nu odată am arătat, că multe anomalii ce se semnalează nu provin totdeauna din stângăcia guvernelor, ci, în bună parte, le putem mulțumi nouă înșine. O predispoziție psihologică ne îndreaptă privirea tot în spre trecut, și nu ne lasă să ne întocmim rosturile colective după rețeta intereselor proprii. Îndrăznim să afirmăm, că cel puțin jumătate din neajunsurile actuale se datoresc stăruinței maladive de a continua întocmirile regimului unguresc, fără să ne dăm seama de tristele efecte ce le poate avea asupra vitorului nostru, care, oricât ar vrea-o unii, nu poate fi strâmtorat în vechea alvie.

În cele ce urmează readucem vorba asupra agitațiilor din lagărul avocaților ardeleni, care nu pentru întâia și ultima oră ies la suprafață, deoarece mijloacele de asanare se caută într'un domeniu ireal. Dela o vreme încoace, după ce toate încercările de aici de acasă au rămas fără rezultat, această tagmă a început să graveze înspre vechiul Regat. Mai ales generația mai nouă tinde spre alte orizonturi, rupând definitiv cu o lume care nu mai trebuie să fie a noastră. Vechea predispoziție psihologică nu se învoiește însă nici cu această expatriere benevolă, și din bârlogul ei de interese încearcă a-l urmări în tot cuprinsul României Mari! Reproducem mai jos câteva fragmente dintr'un memoriu al unui grup de ardeleni, hotărâți a părăsi meleagurile acestei provincii cu scopul de a contribui cu noi dovezi la lămurirea unor fenomene sociale de care ne-am ocupat de altfel și noi și a căror soluționare, din nefericire, nu se caută pe căile indicate de interesele naționale, ci de acelea înguste de tagmă.

Memoriul l'a prilejuit o intervenție a Baroului din Cluj, adresat Uniunii Avocaților din București, care la rândul-i s'a grăbit să se execute, ridicând un *veto* decâteori un tânăr ardelean apare la București.

Să lăsăm să vorbească memoriul.

Motivele recursului înaintat de Uniunea Avocaților sunt de două feluri: mărturisite și tănuite. Cele dintâi se rezumă la invocarea

cătorva articole din legea organizării și unificării corpului de avocați, iar cele de al doilea se spun numai pe șoptite, în formă de scuză: că Uniunea a fost împinsă la această atitudine neplăcută de intervenția Baroului avocaților din Cluj, care a cerut ca tinerii ardeleni să nu mai fie primiți în rândurile avocaților din vechiul Regat. Prin urmare, adevăratul nostru dușman stă pitit la spatele Uniunii; cu acesta va trebui să ne răfuim înainte de a trece la combaterea motivelor de ordin formal, invocate de Uniune.

Criza avocaturii în Ardeal

Este incontestabil, că avocatura în Ardeal trece printr'o criză din cele mai acute. Originea ei are însă un substrat cu mult mai adânc, pentruca ca periodicele accese de regionalism să o poată soluționa. Cauzele zguduirii sunt în structura social-economică a acestei tagme din trecut, precum și în schimbările provocate de unirea Ardealului cu vechiul Regat.

În trecut, avocații din Ardeal se împărțeau în trei grupe distincte: deoparte erau descendenții familiilor nobile maghiare — ajutați din greu de puterea statului, — de alta categoria mercantilă — care își găsea resursele de trai în industrie și comerț — și, în fine, românii formau grupul al treilea, care se bază exclusiv pe clientela rurală românească, alături de care își avea și domiciliul.

Cu sporirea numărului de avocați din categoria a doua și a treia, — a clasei mercantile și a aceloră proveniți din sânul diferitelor naționalități — traiul elementului maghiar, avizat exclusiv la concursul statului, se îngreuna tot mai mult. Se impuneau deci anumite măsuri pentru ocrotirea elementului unguresc, care, din timp în timp, ridica tot mai multe dificultăți în calea acestei profesii. De unde la început puteai să fii avocat fără doctorat și fără stagiul, în preajma războiului acesta din urmă a fost ridicat la cinci ani, pentruca, în cursul lui, să se reducă pentru candidații luptători la unul singur. Prin urmare, putem trage concluzia, că stagiul îndelungat și examenul de avocat serveau exclusiv interese ungurești. Să vedem, dacă acestea pot sluji cu acelaș efect și acelea românești.

Pe urma unirii, avocații ardeleni s'au mutat din târgușoarele de provincie în centrele mari. Întâi au intrat în diferitele ramuri administrative, de unde apoi, dintr'un complex de motive au eșit, pentru a-și continua profesiunea de avocat, dar fără perspectivele avute. Prin mutarea lor în centrele mari au pierdut clientela rurală, fără să fi câștigat alta în loc. Viața economică nu-i primește, pentrucă aceasta formează monopolul avocaților minoritari, iar politica noastră de partid oferă cele câteva locuri de avocat al statului și notariatele publice tot celor mai tari economicește, și deci politicește.

Izbindu-se de nenumărate dificultăți ale traiului, avocații ardeleni au început să se agite, dar nu în direcție norocoasă. Întâi au încercat totul pentru a se pune la adăpost, nu de concurența elementelor minoritare, cum era firesc, ci de aceea a confrăților lor din vechiul Regat și în-

târziind cât mai mult tineretul local dela starea de avocat independent, condiție cuprinsă în legea organizării corpului de avocați la dorința expresă și unanimă a barourilor din Ardeal. În loc ca să ceară ajutorul statului, pentru a le asigura acces în viața economică a Ardealului, avocații de aici au inaugurat lupta fratricidă, izbind deopotrivă în elementul din vechiul Regat, cași în acela tineresc din Ardeal. În cei șapte ani de viață liberă națională, niciun singur cuvânt frățesc n'a scăpat de pe buzele avocaților ardeleni în favoarea tineretului de aci, ci totdeauna în detrimentul lui. Alunecând lupta pe acest primejdios povârniș, firește, rătăcirile sunt oarbe. Ele au mers așa de parte, încât, în timp ce se refuza înscrierea avocaților din vechiul Regat — căroră li se cereau examene înainte de a trece Carpații, — au fost înscriși fără nicio vorbă și fără examen criminali politici și de drept comun dela Budapesta. Continuitatea psihologică cu ideologia maghiară s'a dovedit a fi mai tare decât considerațiunile noastre de ordin național, care au trebuit să cedeze.

Situația avocaților stagiari din Ardeal

În ce privește situația economică și socială, creiată de această bolnăvicioasă mentalitate stagiarii români, aceasta este direct revoltătoare. Pe prețul tinereții și viitorului unei generații de intelectuali români se înlesnește echilibrarea și întărirea definitivă a avocaților minoritari, deținători cu titlu de monopol ai vieții economice. Este știut că, până la unire avocații minoritari n'au recurs la serviciile candidaților de avocați români. A trebuit să vie România Mare ca $\frac{2}{3}$ din aceștia să devie salariații celor dintâi, solicitându-le — pe patru mii lei leafă lunară! — trecerea dela un regim politic la altul — fără niciun examen, fie și de limbă măcar — salvându-le în acelaș timp hegemonia în viața economică. Generația mai nouă din Ardeal este condamnată ca abia după ce a consolidat definitiv situația materială a elementelor minoritare, numai la vârsta de 35 de ani să poată ajunge la independență. Avocații români nu numai că nu au nevoie de stagiari, pe cari nu-i pot plăti, dar ei înșiși abia trăesc de pe o zi pe alta.

Pentru ilustrarea jalnicei și umilitoarei situații din punct de vedere național, ne vom îngriji să aducem un singur exemplu. Inchipuiți-vă, domnule Decan, că sunt foști ofițeri, voluntari ai armatei române, cari au fost puși în situația de a lucra în birourile avocaților minoritari cari, cu câțiva ani în urmă, în calitate de judecători ai armatei austro-ungare, îi condamnaseră la moarte pentru înaltă trădare. Ceeace se petrece în sufletul acestor foști luptători trebuie să intereseze pe oricare bun român.

La continuitatea psihologică cu regimul maghiar și la interesele rău înțelese provinciale și de tagmă, se mai atașează și o mare nedreptate comisă de Uniunea avocaților, care, prin regulamentul întocmit în primăvara anului acestuia, răpește foștilor luptători din Ardeal unicul favor ce l-au moștenit dela regimul maghiar, ridicând stagiurile dela un an la trei, fără să aibă în vedere drepturile câștigate. Astfel, după

concepția Uniunii avocaților, poți să fii avocat în vechiul Regat la 22 de ani, dar nu poți să fi în Ardeal după militare de 6 ani, la vârsta de 35 de ani. Generația mai nouă din Ardeal, trebuie să ispășească și cu grele jertfe postbelice entuziasmul și patriotismul zilei de ieri, pentru care, așa se vede, nu mai este loc și nevoie în cuprinsul noilor noastre hotare. Țara nouă nu mai are nevoie decât de profesioniști...

Gravitarea tineretului ardelean spre vechiul Regat

Adăugați la toate acestea, și orizontul cultural mai mult ca coborât din Ardeal, favorizat de atmosfera arătată, și atunci veți înțelege, de ce tineretul ardelean, emancipat de sub tutela culturii maghiare, e nevoit să iasă din granițele lui, încercându-și norocul pe alte căi și în altă atmosferă de civilizație.

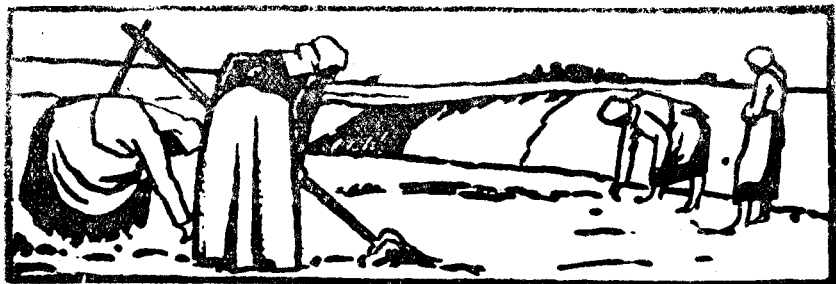
Dar rătăcirile sunt de o perseverență diabolică. După ce ne-a nenorocit la noi acasă, baroul avocaților din Cluj ne urmărește și în vechiul Regat, prilejuind recursurile ce se vor dezbate în curând.

* * *

La judicioasele argumente de mai sus nu mai [avem nimic de adăugat, decât atât: peirea ta prin tine însuși, Izraile...

I. BĂNĂȚEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ungaria dela Trianon

Un reputat istoric maghiar, Szekfű Gyula, a publicat în 1917 un voluminos studiu istoric în limba germană, sub titlul „Der Staat Ungarn“, pe care în 1923 l-a editat și în limba maghiară, completându-l cu evenimentele survenite până la sfârșitul anului 1922. Din acest capitol, cuprinzând chestiuni care ne interesează foarte de aproape precum și destăinuri asupra viitoarei politice internaționale maghiare, ne simțim îndemnați să redăm și pentru cetitorii noștri unele fragmente. *)

* * *

„Acum este în afară de orice îndoială, că anii scurși dela încheierea războiului mondial au deschis o nouă epocă în istoria Ungariei. Noile forme s'au încheiat din frigurile unor campanii sângeroase și revoluții interne, pentruca în urmă, prin constrângerea amară dela Trianon să se impue ca permanente. Cât vor dura, — pentrucă nimic nu este veșnic pe pământul oamenilor, — și dacă stingerea lor fi-va o catastrofă bruscă, sau o moarte lentă, o descompunere a unor forme uscate de bătrânețe, cine ne-ar ști-o spune? Desigur că istoricul nu; acestuia îi dă destulă grijă adunarea într'un mănușiu a icoanelor răzlețe din trecut și găsirea firului dintre trecut și prezent; pe seama lui, privirea în viitor, profețirea, ar însemna o rătăcire fatală, o abatere ușurată dela menirea sa, o indeletnicire inconștientă“.

„Noi n'am dorit războiul, noi n'am făcut nici un rău cu scopul de a-l provoca, și dacă totuși am intrat în el, aceasta este consecința firească și inevitabilă a evoluției noastre milenare, a construcțiunii de o mie de ani a Europei centrale, și a faptului că germanii și maghiarii erau legați unii de alții. Intre cele două lumi gata de explozie, noi nu

*) A magyar állam életrajza, lap. VII.

aveam dreptul să alegem: toate antecedentele ne legau de o putere germană, făceam parte din o monarhie germană de patru sute de ani, de decenii întregi eram prieteni ai imperiului german, și dacă în cli-
pa primejdiei am fi eșit din aceste raporturi istorice, care nu depin-
deau de înțelepciunea noastră, nu am fi putut-o face decât pe prețul
de a ne fi supus lumii slave, imperialismului sârbo-ruso-ceh, din care
mai curând sau mai târziu ar fi rezultat acelaș sfârșit ca și din răz-
boiul pierdut: împărțirea țării și robia națională“.

„Am mers deci pe drumul desemnat de istorie, pe care un cu-
rent istorico-filosofic îi place să-l numească drumul soartei... Am
dus până la capăt jugul anilor de războiu, n'am fost cu nimic mai
răi decât alții. Cursul evoluției noastre interne în acest timp a fost
desemnat de dependența noastră în cadrul Europei centrale; am în-
cercat tot cecece spiritul și organizația germană a inventat pentru evi-
tarea prăbușirii puterilor centrale în fața unei victorii în care s'a cre-
zut până în momentul din urmă. Puterile specific maghiare au deven-
nit mai active abia spre sfârșitul războiului, pe măsură ce a slăbit
disciplina Europei centrale, și cu aceasta s'a destrămat și ordinea și
puterea spiritulul german, de subt care țindeau tot mai mult să se
elibereze individualități naționale până aci uniformizate printr'o înle-
ștare puternică: bulgari, cehi, poloni, austrieci. Această presiune, care
în curs de o mie de ani niciodată n'a fost mai puternică și mai unitară
ca în războiu, deși a servit și interesele noastre, autonomia complectă
nu ne-a putut-o aduce decât în zilele de prăbușire, în Octomvrie 1918.
Am devenit liberi; un popor mic, sângerat și sărăcit, a devenit liber,
nemțește: *vojsel'frei*, pe care orcine, care este mai tare poate să-l jă-
fuiască, să-l desbrace, să-l omoare. Au și venit cei mai tari, aceia
cărora în descompunerea generală le mai rămăsese vreo două regi-
mente, atunci când noi, în marea libertate, nu mai aveam nici unul.
Granițele acestui popor liber s'au strâns tot mai mult, biata ungurime
și-a părăsit căminurile cu zecile de mii, alungată de noul cuceritor
și a alergat, mânăta de porunca sângelui și de instinctul de rasă spre
ținuturile curat maghiare din Marea Ungarie, lipsite de orice urmă
de strein. Ungaria mutilată, în general, cuprinde acelaș teritoriu, pe
care îl ocupaseră cele șapte triburi maghiare acum o mie de ani și
granițele trasate de pacea dela Trianon seamănă în mod uimitor cu
acelea ale teritorului locuit în țara sfântului Ștefan, înainte de a fi fost
colonizate regiunile dela nord, cele muntoase dela răsărit, și cele mō-
cirloase dela sud. Ungaria, scăpată de dependența Europei centrale,
avizată la puterile proprii și și la propriile-i slăbiciuni, a dat înapoi
cu secole întregi, în câteva zile...“

„Pacea semnată la 4 Iunie 1920 a lăsat din teritoriul de 282 870
km² al Ungariei vechi abia 91.114 pe seama țării mutilate, cu 7.481.954
locuitori în locul celor 18.264.533 câți avea mai nainte. Intâi de toate
au fost deslipite naționalitățile dar cu ele și 3.300.000 maghiari, mai
mult de o treime din cei aproape 10 milioane câți sunt în total. Dacă mai
avem în vedere, că noile state sunt conduse de un șovinism și impe-
rialism feroce, că sunt inferioare economiceste și culturalicește maghia-

rilor și din acest motiv năvălesc cu o poftă sălbatecă asupra teritoriilor maghiare, ocupând și alungând din poziții pe maghiarii incapabili de apărare, atunci ne vom putea da seama de marea misiune istorică, în fața căreia au pus evenimentele maghiarimea nebănuitoare și nepregătită“.

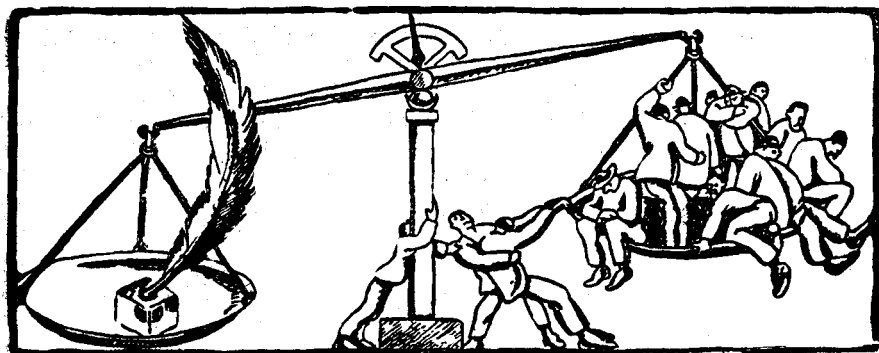
„Păstrarea naționalității maghiare față de sistemul de oprimare, calculat și care nu se sperie de nimic, al cehilor, sârbilor și valahilor, constituie o problemă care va reclama dela unguirimea sforțări nemai-văzute și o trudă fără odihnă. În primul rând dela unguirimea ajunsă sub stăpânirea streină. Maghiarimea ajunsă în afară de Ungaria mutilată, cu toată dispoziția iredentistă, trebuie să stea pe picioarele ei proprii, creându-și o cultură economică socială, și spirituală proprie, cu centre deosebite, care să crească din solul maghiar, independent de Praga și București, dar și de Budapesta, un fel de cultură autohtonă, care să răspândească mirosul solului. Precum sufletul ardelean numai așa și-a putut păstra caracterul maghiar sub dominația de două sute de ani a turcilor, rupt de restul maghiarismului, diferențiindu-se de acesta și făcând să răsară noi mlădițe, deasemeni trebuie să înmugurească o nouă viață maghiară, în formă și fond, dar cu rădăcini maghiare și pe pământul ceh, valah și sârbesc. Cei un milion și jumătate de maghiari din România, un milion din Ceh-Slovacia și jumătate de milion din Jugoslavia, numai așa își vor putea păstra naționalitatea până la schimbarea care, mai curând sau mai târziu va trebui să vie, căci tratatele de pace nu sunt veșnice; maghiarimea înstreinată numai așa poate rămânea ceea ce este, dacă se va aranja pentru decenii, poate chiar pentru mai multe generații, în cadrele stăpânirilor acestora, evitând iluziile deșarte într'o schimbare grabnică și amarăciunea goală după ceia ce a fost. Tot ei îi revine misiunea să reia contactul cu naționalitățile rupte din trupul Ungariei, pentrucă, în momentul când va slăbi pacea forțată, refacerea vechiului stat va depinde mai ales de raporturile dintre maghiarii înstrăinați și naționalitățile respective“.

„Lumea europeană, cu toată înființarea Ligei Națiunilor și cu toate acțiunile de dezarmare și pacificare, nici pe departe nu s'a schimbat într'atâta încât să poată lua apărarea celor oprimați. Liga Națiunilor s'a constituit, dar nu prin dezarmarea celor două coaliții ce stăteau față în față și supunându-le autorității păcii. Nu; numai una din coaliții a dispărut și este primită ca un mielușel inofensiv între lupii cari își arată ghiarele și scrâșnesc din colți, în alianța pacifistă. Prin urmare o apărare efectivă nu putem aștepta de nicăiri și putem fi mulțumiți dacă Liga Națiunilor și considerațiunea statelor mari rețin unori pe vecinii gata să năvălească asupra noastră. În asemenea împrejurări reînnoirea alianței cu Germania, chiar dacă ar fi posibilă, n'ar putea avea niciun folos practic și ne-ar strica, atât nouă cât și nemților cari și ei zac la pământ. Dar dacă, vreodată, se va putea eși din înclăștarea de astăzi, aceasta tot numai pe calea veche, mână în mână cu Europa centrală germană va fi posibil, aceasta este învățătura cea mai clară a istoriei noastre. Precum, ideia firă a cehilor și iugoslaviilor este „coridorul“ de legătură dintre slavii de nord și de sud, și separarea noastră de italieni și germani, tot așa ne este dată istori

cește și nouă posibilitatea de apărare față de slavi: comunitatea de interese cu vecinii de origine neslavă. Existența și ființarea noastră ca stat este și acum o necesitate europeană, după cum a fost și pe vremea lui Svatopluk, Ottokar și pe vremea husiților; aceasta este o problemă de viață pentru Europa centrală, deși în împrejurările confuze de azi ea pare încă-pabilă de a-și apăra interesele. Cursul istoriei este cu mult mai lent, decât să-l poți explica din experiențe de câțiva ani. Nouă acum nu ne rămâne altceva de făcut, decât să muncim din greu ani de-arândul, să ne preparăm pentru efortul pe care-l va cere dela noi misiunea istorică față de opresorii noștri de astăzi. Cea mai bună pregătire este ca potrivit evoluției noastre să ne bazăm pe marea cultură germană și să răspândim în mijlocul populației Ungariei mutilate cât mai mult și cât mai simetric cultura economică și spirituală“.

SZEKFÜ GYULA

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

Tribulațiile unui fost apostol

Cât e de necesară pentru fericirea deplină a acestei țări o înțelegere deplină între partidul național și cel țărănist se poate judeca după nerăbdarea cu care o pretinde cea mai puțin românească gazetă de pe toată suprafața Capitalei, adică *Adevărul*. Excelentul ziar „democrat,” care făcea deunăzi apologia „frumosului gest” al răposatului Max Goldstein, urmărește cu o nervozitate specifică peripețiile accidentate-lor târgueli. Incurajează pe cei nehotărâți, ceartă cu asprime pe cei cari se lasă greu, se străduiește să netezească asperitățile dintre cele două părți și veghiază asupra colaborării care nu prea vrea să se nască, întocmai ca o moașe conștiincioasă la căpătâiul unei lehuze recalcitrante.

E lucru lămurit, că dacă ar fi să iasă, totuș, ceva de pe urma învechitelor pertractări dintre cămașa musceleană a dlui Ion Mihalache și redingota fără sex a dlui Iuliu Maniu, apoi nașul nevinovatului prunc s'ar cădea să fie d. Calman Blumenfeld, starostele presei din strada Sărindar. Și România i-ar fi recunoscătoare!

Printre sforțările pe care le face *Adevărul* pentru a creia o dulce atmosferă familiară în sânul opoziției-unite (nici noi nu știm pentruce-i mai zice așa) suntem datori să înregistrăm, în primul rând, stăruința pe care o depun onorabilii graueri ca să obțină o împăcare între dnii N. Iorga și C. Stere. S'ar părea, că dușmănia dintre cei doi ireductibili adversari constituie astăzi singurul nor amenințător la orizontul unei făgăduințe de fericire. Și d. Bubi Brănișteanu sufie din adâncul îngrijorațiilor săi bojoci, — ca să-l risipească...

Operația, să fim drepti, nu e tocmai ușoară, Abia au trecut câteva luni de când fostul apostol dela Vălenii de Munte își arăta, în fața străinătății, păreriile dumisale despre „trădătorul Stere.“ Într'o convorbire cu un redactor al ziarului *Giornale de Genova*, d. N. Iorga zicea: „Ce cred despre Stere? Il găsec cel mai periculos, atât prin trecutul său germanofil și austrofil pe timpul războiului, cât și prin caracteristicile intelectualității sale, pe care și-a format-o în Rusia.“ Și știți când făcă d. N. Iorga această declarație? *La 31 Mai 1925*. Data, mărturișiți și dumneavoastră, e cam recentă. Dar ce-are a face! Dezinteresății impresari ai alianței național-țărăniste s'au pus pe lucru și au reușit să-l convingă, deocamdată, pe d. N. Iorga, să ia parte, alături de d. C. Stere, într'un comitet comun de conducere al celor două partide. Zis și făcut! *Adevărul* a anunțat a doua zi senzaționala veste, în termenii următori: — „Pe ziua de ieri, d. N. Iorga a comunicat dlui I. Mihalache consimțământul partidului național pentru instituirea unui atare organ, din care vor face parte ca reprezentanți ai naționalilor dnii N. Iorga, Iuliu Maniu, C. Argetoianu și Vaida-voevod. Din cele câte se anunță din rândurile țărăniștilor, vor fi desemnați din partea acestui din urmă partid, dnii I. Mihalache, C. Stere, ar. N. Lupu și Gr. Iunian.“

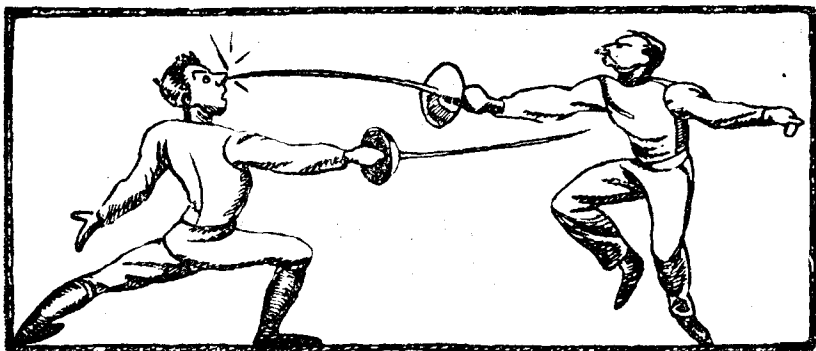
Drumul împăcării era, prin urmare, deschis. Relațiunile trebuiau să se înoade printr'o cordială strângere de mână, până când prietenia avea să se pecetluiască, la urmă, printr'o caldă îmbrățișare: un vechi obicei muscălesc... Deci, d. N. Iorga, sub inspirația directă a dlui C. Grauer își pregătea cu grije deszicerea propriilor sale păreri. Pentru a-și justifica apropierea de d. C. Stere, pe care voia să-l trimită nu demult „la stâlpul de execuție“, jumătatea de șef a partidului național a publicat repede un străveziu articol în *Neamul Românesc*, declarând neted că „a renunța, a abdica, sunt gesturi pe care oricând și le poate impune un interes superior“.

Iată, însă, că povestea s'a încurcat din nou. Comitetul comun de conducere național-țărănist, pe care l-a anunțat d. N. Iorga prin *Adevărul*, nu s'a mai făcut. Cealaltă jumătate de președinte a unicului partid bicefal din lume, (d. Iuliu Maniu, ați ghicit), a anunțat prin oficiosele sale *România și Patria*, că „știrea nu corăspunde adevărului“.

Fostul apostol dela Vălenii de Munte a abdicat de geaba! N'a reușit să dovedească, astfel, decât un singur lucru pe care-l știam și așa destul de bine. Ne-a arătat, încă odată, că e gata în orice moment, pentru satisfacerea unor deșerte ambiții de mărire, să facă o *tabula rasa* din toate credințele sale de altă dată, și să adopte, pentru circumstanță, orice atitudine nouă i s'ar cere. Deoarece, cum spune ghinionistul autor dramatic (care e tot d. N. Iorga): — „In viața noastră particulară putem fi și pentru noi; în politica de stat pentru noi nu trebuie să fim niciodată“.

Sunt fraze pentru galerie!...

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Pentru-contră

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Eu știu un om c'o barbă mare
Cu gumilastic pe spinare,
Volume-a scos (nu le mai număr!)
Și umblă strâmb, adus din umăr.*

*Iți toarnă 'n fugă o tragedie,
Consumă o tonă de hârtie,
Și scie, scie, frățioare
Cumplit, din mâini și din picioare.*

*Părerea-i gata să și-o vândă
Pentru o puțină cu brânză,
Dansează-așa cum i se cântă, —
In cerc închis și'n linie frântă.*

*Când eram tineri (cum trec anii!)
Făcea din barbă: „Jos jidanii!”
Acum se 'ndreaptă spre guvern
La braț cu domnul Adolf Stern.*

Nu vă uitați la el ce zice
C'a doua zi se contrazice,
Și peste-o lună, garantat,
Il iei de unde l-ai lăsat.

Nu se ducea, acum e anu',
Cu sorcova la Brătianu?
Dar cum Brătianu e pe ducă
Făcu din sorcovă măciucă...

Nici-o schimbare nu-l desgustă,
Și ca o lacomă lăcustă
(Ce-o vezi ades sărind prin parcuri)
Și-a pus părerile pe arcuri.

Pe Stere nu voia să-l muște?
Nu pretinsese să-l împuște?
Azi dă năvală la putere,
Cu cine, oameni buni? Cu Stere.

Dar într'o zi ca o poveste
Se va sfârși cu toate-aceste,
Că și cauciucul se lungește,
Se'tinde, până când plesnește...

NICU GUMILASTIC
— om de principii —

INSEMNĂRI

Acum doi ani. — Cine se mai indoiește despre rezultatul final al târgurilor național-țărăniște, pe care presa din strada Sărindar le urmărește cu atâta emoție, n'are decât să privească schimbul cotidian de amabilități dintre cele două părți pertractante.

Un exemplu din grămadă. Nu demult ziarul *Universul* ducea o campanie îndârjită împotriva conducătorilor partidului țărănist, în special împotriva dlor C. Stere și dr N. Lupu, voind să dovedească în fața opiniei publice, cu documente, atitudinea protivnică intereselor naționale a celor de fruntași politici. Găsind această campanie pe placul dumisale, dl N. Iorga a scris atunci o scrisoare de aprobare dlui Stelian Popescu, directorul *Universului*, în termenii următori :

„Fără nicio intenție de partid, dă-mi voie, ca pentru curagioasele articole, în care stigmatizezi acte care duc la stălpul execuției, dar aici fac din cineva șeful real al unei democrații naționale, să-ți strâng mâna cu căldură.

Când „oligarhie“ înseamnă în gura Lincoln-ilor de răspântii și Mirabeau-ilor de maidane : consecvență, patriotism și credință față de nația din care faci parte, strig, ca orice om pe care nu l'îmbată alcoolul ieftin al prostiei demagogice : Trăiască oligarhia !“

Astăzi, când dl N. Iorga se arată foarte dispus să împartă puterea cu „Lincoln-ii de răspântii“ și tratează, alături de dl Iuliu Maniu, o colaborare pe picior de egalitate cu „Mirabeau-ii de maidane“, *Universul* i-a făcut plăcerea de a-i reaminti epistola de mai sus. Dar cecece s'a întâmplat, — nu vă puteți inchipui ! Gazetele partidului național au sărit, chipurile, în ajutorul dlui N. Iorga, aruncând pe piață următorul comunicat : „Scrisoarea, datând de acum doi ani, pe care tipărit-o ziarul *Universul* de ieri n'a fost scrisă de dl N. Iorga în calitatea sa actuală de președinte al partidului național, cecece îi impune alte datorii și alte răspunderi față de partid și față de țară“. Scurt !

Explicația e adorabilă! Va să zică dl N. Iorga, acest model de consecvență în politică, pe barba căruia poți să te bizui până la moarte, are câte un rând deosebit de păreri, după calitatea în care se mișcă, scrie sau vorbește. Dl N. Iorga — academician e contra lui Mihai Viteazul. Dl N. Iorga — autor dramatic e pentru Mihai Viteazul. Publicistul N. Iorga e un declarat antisemit. Omul politic N. Iorga e împotriva antisemiților. Și așa mai departe. Acest mimetism în timp și spațiu ne poate aduce, firește, nenumărate surprize, pentrucă nimeni nu e în stare să prevadă în ce partid va fi președinte dl N. Iorga peste alți doi ani, și ce noi datorii și răspunderi își va lua față de țară!

În tot cazul, să așteptăm. Nu pierdem nimic.

Monumentul lui Eminescu. — În Banat, „țara simfământului artistic“, a avut loc pe la mijlocul lunii acesteia, o admirabilă sărbătoare națională. Într-o atmosferă de însuflețire, care prin prezența celor cincisprezece mii de țărani a luat proporții grandioase, s'a desvelit la Sănnicolaul-Mare monumentul lui Mihail Eminescu.

Pornind dela un apel lansat în 1921 de d. Octavian Goga, pe atunci ministru al Artelor, românii din Banat și Crișana, potrivit unui solid entuziasm, care le caracterizează spiritul de inițiativă, au strâns ban cu ban, pentru a putea privi azi, într-o epocă de lacom materialism care ne înghesuie de prin ungherele tuturor tarabelor, cu fericire curată, ridicându-se din avântul lor îndemn, ca o piatră de potar sufletească, la marginaile graniței noastre apusene, imaginea în bronz a lui Eminescu, poetul integrității noastre naționale.

A fost acolo, la Sănnicolaul-Mare, avânt mult, minunate coruri prin care

cinci sute de glasuri țărănești au înălțat în slava zilei frumoase de toamnă purul viers românesc, a fost mărș ospăț ca în basme, căci băcășanul e bucuros de oaspeți, jocuri în costum românesc, luminoasă bucurie.

Românii din Banat și Crișana au socotit că nu pot găsi prilej mai potrivit pentru a sărbători tot odată și pe poetul Octavian Goga, decât acest moment în care apa sfințită blagoslovea imaginea lui Mihail Eminescu, poet al integrității sufletului și pământului românesc. Și l'au sărbătorit așa cum știu ei.

„Luptătorului pentru desrobirea neamului, poetului Octavian Goga. — Studențimea din Banat și Crișana“. Așa stă scris pe darul merit să păstreze amintirea acestei sărbători, care întrece cadrul strict personal. Cincisprezece mii de români au afirmat în Banat, nu un simplu omagiu unei persoane care ar intra plăcut în socotelile orgoliului nostru — nu jucăm la această bursă meschină, — ci au afirmat credința vibrantă într-o idee mare, pe care cei doi poeți au slujit-o cu convingere și modestie.

Acesta este faptul de seamă, pe care o anume presă l-a socotit prea secundar, sau prea neplăcut, spre a-l însemna chiar și în laconismul unui reportaj de pagina a doua. Evident, pentru aceste tiparnițe închiriate pe seama tuturor trivialităților, d. Octavian Goga nu există. Nu există, prin urmare, nici Eminescu, nici Banatul.

Există numai preocupările politice desigur ale dlui Albert Honigman. Atât!

Dela Beluș la Bazargic. — În timp ce excelenta companie de reviste a mucalității Tănase cutreeră Ardealul cu veselele sale cuplete, d. Iuliu Maniu a ajuns cu trupa dumisale politică dela Beluș la Bazargic. Tănase va vizita Cadriaterul mai târziu, după ce va trece pe-acolo d. Iuliu Maniu. Astfel

desăvârșitul său succes va fi asigurat.

Am văzut în *România*, publicată cu litere de o șchioapă, lista bravilor oratori ai partidului național, cari s'au dus să vorbească despre nevoile Dobrogei, cu harta în mână, ca să nu răătăcească drumul. În fruntea tuturor se găsea, bineînțeles d. dr. Al. Vaida, vechiul voivod dobrogean, ale cărui coarde vocale vibrează de patru decenii tot pe seama Bazargicului. Iar la coadă, ca un indispensabil apendice se mișcă popa Man, cu vesela-i figură de hoge, gata să tălmăcească înțelesul Corazului pentru uzul unei adunări întregi de credincioși mahomedani. Niciunul nu lipsește din aventuroasa ceată de regionaliști ardeleni, poraiți în turneu spre hotarele Bulgariei!

Ce au zis anume pașnicii cetățeni din Bazargic, când le-au văzut profilul și le-au ascultat sintaxa, nu avem de unde să știm. În orice caz, suntem siguri că trupa s'a întors acasă fără niciun accident grav. Nu e adevărat că ridicolul ucide. Ridicolul îngrașe. Priviți pe d. Csicsó Popp!

O reîntoarcere. — După un scurt ocol prin presa zilnică, de pe urma căruia s'a ales numai cu decepții, dl D. Tomescu, un vechi client al criticei literare, și-a reluat indeletnicirile de altădată. Fostul director al decedatei *Infrățiri* dela Cluj a revenit în redacția revistei *Ramuri*, unde s'a tăiat, desigur, cel mai gras vițel în cinstea rătăcitorului reîntors între ai săi. Reluându-și colaborarea în paginile pe care le-a însuflețit ani de arându! cu scrisul său măsurat și convins, dl D. Tomescu examinează acum, ca pentru propria sa documentare, influența pe care a putut s'o aibă grozava frământare a războiului asupra orientărilor estetice din gândirea contemporană.

Cei cari au profetit, în cursul conflictului mondial, o răsturnare d fi -

nitivă a tuturor valorilor morale, anunțând în același timp o revoluție nimicitoare și în lumea artelor, s'au înșelat. Pentru dl D. Tomescu acest sfârșit apare ca o consecință firească a marilor zguduiri prin care am trecut: — „Cu cât încercările și primejdiile războiului au fost mai mari, cu cât rostogolirea evenimentelor a fost mai iute, mai cumplită și mai plină de neprevăzut, cu atât și în sufletul omenesc s'a desvoltat mai tare nevoia de a-și conserva bunurile morale câștigate“. Prin urmare, triumful a rămas, după ce ne-am întors din tranșee, pe seama tradiționalismului. Dintr'un instinct firesc de apărare a existenței lor naționale, popoarele se feresc de primejdia salturilor în necunoscut. Literatura, care nu se poate depărta prea mult de valul năzuințelor colective, va merge, în frunte se înțelege, pe același drum.

În ceea ce privește literatura română de astăzi, dl D. Tomescu ajunge la concluzia, că abia acum a biruit pe toată linia spiritul mișcării dela *Semăndătorul* lui Coșbuc. Dl Eugen Lovinescu, detractorul semănătorismului, are cuvântul. Discuția merită să fie începută și am urmări o cu interes.

Pe urmele lui Caracudii. — *Cuvântul* își închipuie în mod serios, sau cel puțin așa are aerul, că pe noi ne exasperează... exactitatea cu care înregistrează diferite convorbiri și întrevederi politice, — de cele mai multe ori imaginare. Bătăiosul nostru confrate, crescut de mic copil la școala gazetărească a lui Honigman, se înșeală grozav. Distractiva indeletnicire a redactorilor săi, — tineri înzestrați cu multă fantazie, — mai de grabă ne amuză. E mahalaua gazetărească, după modelul lui Caragiale, pe care o slujește cu râvnă o nouă generație literară...

Am avut prilejul să așezăm pe două coloane senzaționalele destăinuri de actualitate ale *Cuvântului* dlui C. Congopol alături de reportajele de-acum treizeci de ani ale răposatului Caracudi dela *Revolta Națională*. Intre ele, nici o deosebire. Și astăzi, cași acum treizeci de ani, adevărații informatori ai opiniei noastre publice își culeg știrile zilei din grădina Cișmiguiului.

De curând, *Cuvântul* ne-a servit o nouă mostră de roman-foileton politic, povestind cu de-amănuntul felul cum a decurs ultima audiență la Rege a dlui general Averescu. Nu putem să credem, că nepoții lui Caracudi, buni elevi ai dascălului Honigman, au calitatea de-a înfrânge legile spațiului, de a trece, ca un fir de ață, prin broasca ușii, și de a asculta nevăzuți o conversație între patru ochi. Și cu toate acestea, năstrușnicii spiriduși cu condei știu, cuvânt cu cuvânt, tot ceea ce dl general Averescu i-a spus Regelui și tot ceea ce Regele i a răspuns dlui general Averescu. Intocmai ca 'n *Revolta Națională* de pe vremea „vizirului” Ion Brătianu, vorbele Suvranului sunt reproduse textual: — „*Ce păcat, dle general că nu sunteți vânător... Am face vânători împreună. A! E un sport foarte sănătos și mie îmi face foarte mult bine!*...

Cine a putut să ducă până 'n redacția *Cuvântului* ecoul acestei replici? Dialogul n'a avut martori. Să bănuim pe dl general Averescu? N'avem nici un motiv să credem, că șeful partidului poporului are vreo legătură cu gazeta clandestină a dlui C. Argetoianu. Atunci? Ar mai rămâne să credem un singur lucru: că regele României e reporter la ziarul *Cuvântul*. Gluma, răcunoașteți cu toții, e cam groasă!

Să pornim, deci, pe urmele lui Caracudi, — pardon, pe urmele dlui C. Congopol, — pentru a descoperi încă o

dată sursa informațiilor sale exacte. Suntem siguri că l vom regăsi în Cișmigiu...

„*Medicul în dilemă.*” — Ne simțim datorți să însemnăm aici, cu o satisfacție puțin obișnuită, frumosul succes de artă pe care Teatrul Național din Cluj l-a obținut deunăzi prin reprezentarea comediei lui Bernard Shaw: *Medicul în dilemă*. Verva tăioasă a marelui ironist britanic a avut parte la noi de o interpretare mai mult decât mulțumitoare. Mai presus de toate așteptările noastre.

Mărturisim sincer, că prezența lui Bernard Shaw la Cluj ni s'a părut, la început, întru câtva hazardată. *Medicul în dilemă* e una din acele „piese neplăcute”, — cum le-a botezat însuș autorul, — în care gluma grotescă se amestecă voit cu un înțeles adânc al vieții, pentru a împleti laolaltă firele predicii socialiste și ale adevărului sufletesc. Nu mai incapa nicio îndoielă, că Bernard Shaw nu dă drumul pe scenă personajilor sale pentru a le lăsa să trăiască așa cum vor. El e aproape totdeauna de față, deși invizibil, frământând carne omenească pentru a clădi idei, strecurându-se, drăcește, printre propriile-i creații pentru a se război, de pildă, cu burghezia engleză, și scormonind abisurile pasiunilor pământestii pentru a scoate de-acolo, cu gesturi de prestidigitator, — o epigramă împotriva științei. Geniul lui Bernard Shaw se plimbă astfel, ca pe o multe de cuțit, între tragedie și caricatură.

Dar gimnastica aceasta, actorii Teatrului Național din Cluj au executat-o cu o siguranță de mișcări surprinzătoare. A fost, deci, mai mult de cât un plicticos spectacol onorabil, înjghebat cu mediocră conștiințiozitate, într'un modest teatru de provincie. Am înregistrat, mai întâi, o pricepută descriere a piesei, apoi o înscenare de

un gust perfect și o caracterizare justă a erților, și, teacă e mai vrednic de laudă decât orice, o desăvârșită armonie de ansamblu în interpretare, pe care n'o poate da, de obicei, decât râvna înfrigurată a unor tinere ambiții artistice în plin avânt spre desăvârșire. Să reținem, deci, numele dlui St. Braborescu, sub a cărui direcție scenică s'a pregătit *Medicul în dilemă*, cași numele principalilor interpreți: d. N. Dimitriu, un actor inteligent, cu frumoase însușiri de compoziție, care a jucat pe doctorul Ridgeon; d. D. Psatta, care a fixat cu multă dibăcie silueta doctorului Patrick; dna Stanca Alexandrescu, o minunată Jenifer, cu accente de autentică distincție sufletească; dnii Virgil Vasilescu, N. Voicu, Arsene Popovici, și toți ceilalți, pe cari dacă nu i-am pomeni am săvârși o nedreptate.

„Societatea de Mâine.” — D. Gh. Bogdan-Duică a trimis la adresa revistei *Societatea de Mâine* din Cluj următoarea scrisoare:

Stimate domnule Clopoțel, Ca concluzie a împrefurărilor ce trebuie să ne despărță, te rog să binevoiești ca, începând cu nr-ul următor al revistei d-tale să mă eliminezi dintre colaborători, și mai ales din comitetul de direcție, asupra căreia nu doreș și nu mai pot primi să am influența intermitentă din trecut. Cu stimă, Gh. Bogdan-Duică.

Prin retragerea d-lui Gh. Bogdan-Duică, *Societatea de Mâine* pierde, fără îndoială, o mare parte din interesul pe care-l prezintă până acum.

Dramaturgul-reporter. — Se știe, că pasionatul apostol dela Văleni, în formidabilul său avânt de titirez universal, nu scapă nici un prilej de a da buzna ca un perisodactil înfometat, prin toate ogoarele.

Gelos de succesele teatrale ale altora infelicele dramaturg scrașnește din dinți și fabrică o piesă în șase acte *à la minut*, pentru a întrece gloriile rampei, gelos de succesele oratorice ale dlui Pavlică Brățășanu, înfocatul vorbitor, ține numai decât două conferințe la „Școala pentru moașe”, alta la Morgă și cinci discursuri politice; gelos de succesele amicului său Nadler-Nedelea, se propetește furios în pana sa de găscă și sloboade în capul *Neamului Românesc* un potopitor torent de reportaj.

Nefericit în toate, victimă a personalității sale prea complexe pentru a încăpea în redingota unui singur om, d. Iorga nu reușește nici în reportajul senzațional. Impulsivul său talent de dramaturg îi joacă festa: unde povestea e hazlie, dsa o dramatizează și unde i gravă, o ridiculizează.

Ultima sa cartă postală de reportaj senzațional, pe care o publică în propriul său oficios, vorbește melodramatic (accentul face concurență romanelor din editura Ig. Herz) despre festivitățile dela Timișoara, despre serbările dela Iași și despre... banditul mascat care a atacat trenul Simplon.

Domnule Iorga, ori te lași de teatru ori te lași de reportaj, — cu amândouă nu merge. Altfel, faci la teatru gazetă și gazetărie în teatru. Ori cât de bun e gumilasticul din care ești plămădit, când îl întinzi prea tare tot se rupe!...

Erată. — În fragmentul din „Faust”, tradus de Ion Gorun, publicat în numărul trecut, să se îndrepteze versurile: „Mă vezi dar și prin cotele acestea”, și nu: „Mai vezi”... (pag. 1332).

„Pământului el cere desfătări”, și nu: „Pământul, etc.”

„Și dacă poți să-l prinzi și să-l aduci”, — nu: „să-l aduci”. (pag. 1333).